

Piotr Adamczewski*

100 dni obowiązywania ustawy o przewadze kontraktowej

Spis treści

- I. Wprowadzenie
- II. Postępowania prowadzone przez Prezesa UOKiK w trybie ustawy o przewadze kontraktowej
 1. Postępowania wyjaśniające
 - 1.1. Produkcja cukru – dostawy buraków cukrowych
 - 1.2. Dostawy mleka do przetwórców
 - 1.3. Skup jabłek przemysłowych
 - 1.4. Ceny masła
 2. Wystąpienia do przedsiębiorców (tzw. wezwania miękkie)
- III. Współpraca Prezesa UOKiK z innymi organami i jednostkami w zakresie związanym z realizacją zadań z zakresu przewagi kontraktowej
- IV. Promocja zagadnień związanych z ustawą o przewadze kontraktowej
- V. Podsumowanie

Streszczenie

W artykule omówiono pierwsze sto dni obowiązywania ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi. Autor przedstawił prowadzone przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów postępowania związane z wykorzystywaniem przewagi kontraktowej, a także zastosowanie innych instrumentów znajdujących się w kompetencji organu. Następnie rozwinął zagadnienie współdziałania Prezesa UOKiK z innymi podmiotami w zakresie zarówno spraw rozpoznawanych przez organ, jak i możliwego procesu legislacyjnego. Kolejną kwestią analizowaną przez autora było propagowanie przepisów ustawy o przewadze kontraktowej i aktualne problemy związane z jej stosowaniem. Autor wskazał, że aktualnie priorytetowe jest właściwe określenie pojęcia interesu publicznego na potrzeby przedmiotowej ustawy oraz otwarte podejście do definicji praktyk naruszających tę ustawę z należyтым uwzględnieniem analiz ekonomicznych. W wyniku tej analizy autor doszedł do wniosku, że pomimo bardzo krótkiego okresu obowiązywania ustawy o przewadze kontraktowej doszło do szeregu działań związanych z realizacją jej przepisów, ale wciąż większość pojawiających się w niej pojęć wymaga rozwinięcia poprzez działalność orzeczniczą organu i sądów, a także twórczą doktryny prawa.

Słowa kluczowe: przewaga kontraktowa; interes publiczny.

JEL: L50

* Radca prawny; dyrektor Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Bydgoszczy; e-mail: piotr.adamczewski@uokik.gov.pl

I. Wprowadzenie

W dniu 12 lipca 2017 r. weszła w życie ustawa z dnia 15 grudnia 2016 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi¹ (dalej: ustawa o przewadze kontraktowej). Nowy akt prawny ma na celu wyeliminowanie nieuczciwych praktyk rynkowych z łańcucha dostaw żywności poprzez ochronę podmiotów o relatywnie mniejszym potencjale gospodarczym.

Nowa ustawa zakazuje nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej nabywcy względem dostawcy oraz dostawcy względem nabywcy (art. 6). Z przewagą kontraktową mamy do czynienia, gdy dla dostawcy nie istnieją wystarczające i faktyczne możliwości zbycia produktów rolnych lub spożywczych do innych nabywców oraz występuje znaczna dysproporcja w potencjale ekonomicznym na korzyść nabywcy. Definicja ta znajduje odpowiednie zastosowanie do przypadków, gdy to dostawca ma silniejszą pozycję negocjacyjną od nabywcy. Przewaga kontraktowa jest więc silniejszą pozycją negocjacyjną jednej ze stron umowy o dostawę (sprzedaż, kontraktację itp.) produktów rolnych lub spożywczych, która wynikać może z pozycji rynkowej, siły ekonomicznej czy też zawartych umów. Samo posiadanie przewagi nie jest zabronione – niedozwolone jest natomiast jej nieuczciwe wykorzystywanie (tj. niezgodne z dobrymi obyczajami i zagrażające istotnemu interesowi drugiej strony albo go naruszające).

Ustawa wskazuje na przykładowe nieuczciwe praktyki. Są to: nieuzasadnione rozwiązanie umowy lub zagrożenie rozwiązaniem umowy; przyznanie wyłącznie jednej stronie uprawnienia do rozwiązania umowy, odstąpienia od niej lub jej wypowiedzenia; uzależnianie zawarcia lub kontynuowania umowy od przyjęcia lub spełnienia przez jedną ze stron innego świadczenia, niemającego rzeczowego ani zwyczajowego związku z przedmiotem umowy; nieuzasadnione wydłużanie terminów płatności za dostarczone produkty rolne lub spożywcze. Ekspertki wymieniają jednak na co najmniej kilkadziesiąt spotykanych form nadużywania przewagi kontraktowej (np. niekorzystna zmiana umów z datą wsteczną, niejasność umowy dająca możliwość interpretacji korzystnej dla silniejszej strony, nieuprawnione przekazywanie podmiotom trzecim tajemnicy handlowej dostawcy, np. receptur, informacji o procesie produkcji). Oznacza to, że dopiero praktyka orzecznicza wykształci standard zachowania zgodnego z dobrym obyczajem w łańcuchu dostaw produktów rolnych i spożywczych.

Za ściganie i ocenę nieuczciwych praktyk w łańcuchu dostaw żywności zgodnie z ustawą o przewadze kontraktowej odpowiedzialny jest Prezes Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: Prezes UOKiK), który podejmuje działania z urzędu na podstawie wszelkich posiadanych informacji (np. przekazów medialnych, danych z innych postępowań). W trakcie pierwszych trzech miesięcy obowiązywania nowego prawa Prezes UOKiK wszczął już pierwsze postępowania, a także podjął inne działania warte szerszego omówienia.

¹ Ustawa z 15.12.2016 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (Dz.U. 2017, poz. 67).

II. Postępowania prowadzone przez Prezesa UOKiK w trybie ustawy o przewadze kontraktowej

W trakcie 100 dni obowiązywania ustawy Prezes UOKiK wykorzystał wiele instrumentów prawnych przewidzianych w ustawie o przewadze kontraktowej. Prowadzonych jest aktualnie osiem postępowań wyjaśniających oraz liczna korespondencja na zasadzie wystąpień do przedsiębiorców poza postępowaniem (tzw. wezwania miękkie na podstawie art. 12 ustawy). Wykorzystano również uprawnienia kontrolne.

1. Postępowania wyjaśniające

1.1. Produkcja cukru – dostawy buraków cukrowych

Prezes UOKiK prowadzi postępowanie wyjaśniające mające na celu wstępne ustalenie czy producenci cukru nie stosują praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową względem dostawców buraków cukrowych. W toku postępowania wezwano największego producenta cukru w Polsce południowej m.in. do wskazania dostawców buraków cukrowych, zasad doboru kontrahentów oraz przedstawienia obowiązujących porozumień branżowych. Skup buraka cukrowego na południu kraju dokonywany jest niemal wyłącznie przez cukrownie jednej spółki, co sprawia, że może ona dysponować wobec dostawców szczególnie silną pozycją negocjacyjną. Przedmiotem zainteresowania Prezesa UOKiK jest przede wszystkim sytuacja prawna indywidualnych rolników oceniana przez pryzmat ewentualnego narzucania dostawcom buraków cukrowych nieuczciwych warunków umów, w szczególności dot. sposobu ustalania ceny i terminów płatności.

1.2. Dostawy mleka do przetwórców

Kolejnym działaniem Prezesa UOKiK jest, wszczęte z urzędu, postępowanie wyjaśniające mające na celu wstępne ustalenie czy przetwórcy mleka nie stosują praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową względem dostawców mleka. Postępowanie ma na celu zbadanie relacji handlowych piętnastu znaczących przetwórców mleka z dostawcami. Ankietowani przedsiębiorcy reprezentują różne formy organizacyjno-prawne. Przedmiotem wezwań było m.in. przedstawienie danych dot. dostawców mleka oraz stosowanych wzorów umowy sprzedaży, dostawy lub kontraktacji mleka surowego, jak również przedłożenia treści przykładowych umów. Analiza dotyczy w szczególności postanowień umownych regulujących kwestię sposobu ustalania ceny mleka oraz uwzględnianych w tym zakresie parametrów – m.in. spełniania wymagań higieniczno-weterynaryjnych. W toku postępowania uzyskano dodatkowy sygnał wskazujący na możliwość nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej. Praktyka miałaby dotyczyć narzucania wieloletniej umowy kontraktacji mleka bez możliwości negocjowania jej warunków. W trakcie postępowania odbyło się również organizowane przez Agencję Rynku Rolnego (aktualnie Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa) spotkanie z przedstawicielami Krajowego Związku Spółdzielni Mleczarskich oraz Polskiej Izby Mleka, podczas którego wyjaśniono przedstawicielom branży mleczarskiej założenia postępowania i zakres przekazywanych danych.

1.3. Skup jabłek przemysłowych

Prezes UOKiK zwrócił również uwagę na niepokojącą sytuację na rynku jabłek przeznaczonych do przetwórstwa (przemysłowych). W dniu 29 sierpnia 2017 r. w ciągu zaledwie kilku godzin ceny jabłek przemysłowych w skupach miały spaść z poziomu ok. 85 gr/kg do poziomu ok. 60 gr/kg. Ta nietypowa sytuacja miała mieć miejsce w najważniejszych rejonach sadowniczych w Polsce m.in. w powiecie sandomierskim, na Mazowszu i Lubelszczyźnie. Większość z tych terenów ucierpiała w tym roku z powodu przymrozków. Sprzedaż jabłek przemysłowych po zbyt niskich cenach mogłaby doprowadzić do powiększenia strat sadowników. Mając na względzie powyższe informacje, Prezes UOKiK wszczął postępowanie wyjaśniające w sprawie spadku cen skupu jabłek przemysłowych. Jego celem jest wstępne zbadanie czy podmioty działające w zakresie skupu lub przetwórstwa jabłek przemysłowych nie stosują praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową. W toku postępowania przeprowadzono kontrolę przedsiębiorców działających w zakresie skupu i przetwórstwa jabłek przemysłowych. Kontrolowani potwierdzili spadek cen jabłek przeznaczonych do przetwórstwa w dniach 28–30 sierpnia br. Postępowanie zmierza do ustalenia przyczyn nagłych zmian cen skupu jabłek, jak również sprawdzenia czy nie dochodzi do innych praktyk mogących stanowić nieuczciwe wykorzystywanie przewagi kontraktowej.

1.4. Ceny masła

W wyniku sygnałów odbieranych z rynku, a dotyczących wysokich cen masła, Prezes UOKiK, działając z urzędu, wszczął pięć postępowań wyjaśniających, których celem jest ustalenie czy w związku z działaniami znaczących sieci handlowych w Polsce w zakresie obrotu masłem nie doszło do naruszenia przepisów ustawy o przewadze kontraktowej uzasadniającego wszczęcie postępowania w zakresie tych praktyk. W toku postępowania wezwano sieci do przedłożenia korespondencji prowadzonej z dostawcami masła w okresie od dnia wejścia w życie nowej ustawy, co ma pozwolić na ustalenie mechanizmów kierujących kształtowaniem cen masła, jak i tego czy sieci handlowe nie wykorzystują silnej pozycji negocjacyjnej do wpływania na inne zachowania dostawców.

2. Wystąpienia do przedsiębiorców (tzw. wezwania miękkie)

W ramach posiadanych uprawnień Prezesa UOKiK korzysta również z możliwości kontaktu z przedsiębiorcami bez wszczynania postępowań wyjaśniających (art. 12). W zakresie przewagi kontraktowej instrument ten jest w szczególności wykorzystywany, gdy niezbędne jest pozyskanie dokładniejszych informacji co do rzeczywistej sytuacji rynkowej bez zagrożenia możliwością ich utraty lub ukrycia. Czynności podejmowane przez Prezesa UOKiK w tej formule obejmowały m.in. sytuację przedsiębiorców prowadzących sklepy w ramach dużej sieci franczyzowej, którzy mogli być pokrzywdzonymi przez nieuczciwe wykorzystywanie pozycji handlowej przez tę sieć. Zainteresowanie organu wzbudziła możliwość jednostronnego narzucania przez franczyzobiorcę niektórych potencjalnie niekorzystnych dla franczyzobiorców postanowień porozumień franczyzowych. Podobne działania podjęto w stosunku do informacji dotyczącej potencjalnej możliwości nieuczciwego wykorzystania przewagi kontraktowej przez jedną z dużych grup piwowskich poprzez oferowanie zawyżonych cen określonej grupie hurtowników zajmujących się dystrybucją

produktów wytwarzanych przez tego producenta. W tej sprawie brak było dostatecznych przesłanek wskazujących na naruszenie ustawy. Niemniej jednak zasadnym było skierowanie do producenta piwa wystąpienia, aby uzyskać dokładniejsze informacje na temat polityki dystrybucyjnej towarów oferowanych przez przedsiębiorcę w celu pełnego wyjaśnienia sprawy.

III. Współpraca Prezesa UOKiK z innymi organami i jednostkami w zakresie związanym z realizacją zadań z zakresu przewagi kontraktowej

Zagadnienie współdziałania Prezesa UOKiK z innymi podmiotami z uwagi na wejście w życie nowych przepisów o swoistej specyfice wymaga szczególnej uwagi. Relacje zewnętrzne mają służyć przede wszystkim lepszemu zrozumieniu procesów zachodzących na rynkach rolnych i spożywczych oraz zamierzeniom ustawodawcy zarówno krajowego, jak i europejskiego.

Współpraca z Krajowym Ośrodkiem Wsparcia Rolnictwa (do 1 września 2017 r. – Agencją Rynku Rolnego) ma w tym kontekście szczególne znaczenie. Zapoczątkowana została wspólnym udziałem w spotkaniu informacyjnym dot. przewagi kontraktowej zorganizowanym dnia 20 czerwca 2017 r. w siedzibie UOKiK. Kolejną formułą współpracy było spotkanie zorganizowane dnia 31 sierpnia 2017 r. w siedzibie Agencji Rynku Rolnego w związku z konkretnym postępowaniem wyjaśniającym. W spotkaniu tym uczestniczyli, obok przedstawicieli Agencji i Prezesa UOKiK, również reprezentanci przetwórców mleka, w tym Polskiej Izby Mleka oraz Krajowego Związku Spółdzielni Mleczarskich Związku Rewizyjnego. Na spotkaniu wyjaśniano środowisku mleczarskiemu charakter i metodykę prowadzonych przez Prezesa UOKiK działań. W konferencji prasowej Prezesa UOKiK, która odbyła się 12 października br. pod hasłem „100 dni ustawy o przewadze kontraktowej”, uczestniczyli przedstawiciele KOWR. Dzięki temu wydarzenie to było dobrą okazją do przypomnienia, że od października 2015 r. istnieje ustawowy obowiązek zawierania pisemnych umów na dostarczanie produktów rolnych. Natomiast od lutego 2017 r. obowiązują przepisy nakładające kary pieniężne za nabycie produktów rolnych bez umowy lub na podstawie wadliwej umowy. Podkreślono wówczas, że komplementarna w stosunku do uprawnień Prezesa UOKiK kontrola pisemnych umów (znajdująca się w gestii KOWR) przy wymianie informacji i współdziałaniu obu organów powinna przyczynić się do wzmocnienia pozycji producenta i eliminacji nieuczciwych praktyk handlowych.

Podobny charakter polegający na wymianie wiedzy eksperckiej, jakkolwiek ukierunkowany w szczególności na należyte rozpoznania procesów ekonomicznych zachodzących na rynkach rolno-spożywczych ma współpraca z Instytutem Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej. Jednostka ta jako państwowy instytut działający od wielu lat ma bogate doświadczenie w analizowaniu procesów ekonomiczno-produkcyjnych polskiego rolnictwa i gospodarki żywnościowej. Stąd niezwykle ważnym celem Prezesa UOKiK jest wymiana wiedzy i doświadczeń w tematach związanych bezpośrednio z przedmiotem prowadzonych aktualnie postępowań wyjaśniających. W konsekwencji wszelkie interwencje władcze w relacje między przedsiębiorcami powinny uwzględniać przewidywalny efekt ekonomiczny określony w najwyższym możliwym standardzie przy zachowaniu zasad obiektywizmu.

Niezależnie od działań związanych z egzekwowaniem prawa prowadzona jest bieżąca współpraca z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, które jest odpowiedzialne za przygotowanie

i wdrażanie przepisów dotyczących nieuczciwych praktyk rynkowych w łańcuchu dostaw żywności. W rezultacie osiągnięto spójność stanowisk przedkładanych przez MRiRW i Prezesa UOKiK w zakresie ogłoszonych przez Komisję Europejską (DG-Agri; Dyrekcja Generalna Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich) konsultacji planów legislacyjnych – Inception Impact Assessment w ramach inicjatywy ‘Initiative to Improve the Food Supply Chain’, a także prezentacji polskiej perspektywy w ramach Grupy Ekspertów przy Forum Wysokiego Szczebla ds. Poprawy Funkcjonowania Łańcucha Dostaw Żywności. Również w ramach sieci europejskich organów antymonopolowych, w której aktywnie działa Prezes UOKiK, została powołana grupa zajmująca się rynkiem rolnym i spożywczym (ECN-FOOD). Spotkania tej grupy dotyczą w coraz większym zakresie zwalczania nieuczciwych praktyk w łańcuchu dostaw żywności (UTPs).

Obszar ten jest niezwykle istotny, gdyż plany legislacyjne UE dotyczące poprawy łańcucha dostaw żywności zostały wpisane przez KE jako nowa inicjatywa w jej rocznym programie na 2018 r.² W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że na płaszczyźnie europejskiej rolę inicjatora wprowadzenia nowej legislacji odgrywa Dyrekcja Generalna Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich. Podobnie na płaszczyźnie krajowej w procesie legislacyjnym instytucją wiodącą jest Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

IV. Promocja zagadnień związanych z ustawą o przewadze kontraktowej

W okresie *vacatio legis*, jak i po wejściu w życie ustawy przedstawiciele Prezesa UOKiK uczestniczyli w wielu spotkaniach z podmiotami zewnętrznymi, w szczególności w formule konferencji branżowych. Działania te mają przede wszystkim charakter informacyjny, propagujący nowe rozwiązania ustawowe. Tematyką przewagi kontraktowej zajmowano się m.in. w trakcie Międzynarodowego Kongresu Promocji Warzyw i Owoców, Seminarium Stowarzyszenia Młynarzy RP, Wielkiej Ogólnopolskiej Konferencji Producentów Wód i Napojów, Ogólnopolskim Szczycie Gospodarczym w Siedlcach czy spotkaniu Izby Zbożowo-Paszowej.

W ramach działań propagujących nowe przepisy kulminacyjnym momentem były organizowane przez Prezesa UOKiK III warsztaty z cyklu „Ekonomia prawa konkurencji” pod tytułem „Ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi”. Spotkanie to było wydarzeniem skierowanym do profesjonalistów, które stało się platformą rozmów przedstawicieli organów krajowej i zagranicznej administracji rządowej, przedsiębiorców i stowarzyszeń branżowych oraz środowiska prawników i ekonomistów zainteresowanych tematyką przewagi kontraktowej.

Warsztaty te były okazją do przedyskutowania niezwykle istotnych zagadnień związanych z egzekwowaniem nowych przepisów. Przede wszystkim poruszono problem prawny interpretacji art. 1 ustawy o przewadze kontraktowej, w którym jest mowa o „interesie publicznym”. Jak wskazuje doktryna niekoniecznie jest to bowiem interes publiczny tożsamy z interesem publicznym, o którym mowa w art. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów³. Uzasadnienie projektu ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystaniu przewagi kontraktowej wskazuje, że za priorytetową przesłankę interwencji ustawodawcy w stosunki kontraktowe

² https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/cwp_2018_annex_i_en.pdf dostęp 03.11.2017 r.

³ Ustawa z 16.02.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (t.j. Dz.U. 2017, poz. 229).

w łańcuchu dostaw produktów rolnych i spożywczych jest bezpieczeństwo żywności, nie zaś zdrowe relacje konkurencyjne czy dobrobyt konsumentów. Jako cel ustawy o przewadze kontraktowej, choć nie pierwszoplanowy, jawi się także – w świetle uzasadnienia projektu ustawy – jakość żywności („nieuczciwe praktyki to przede wszystkim presja na uzyskanie jak najniższej ceny od nabywcy, a to z pewnością będzie się odbijać na niskiej jakości żywności oferowanej konsumentowi”) (Jurkowska-Gomułka, 2017). Zwrócono przy tym uwagę na prawdopodobieństwo zakłócenia spójności polityki Prezesa UOKiK, rozdartego między ochronę konkurencji a ochronę interesów dostawców żywności. W konsekwencji postulowane jest precyzyjne zdefiniowanie interesu publicznego na potrzeby egzekwowania nowych przepisów.

W dyskusji poruszono również kwestię dotychczasowego orzecznictwa w oparciu o art. 15 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji⁴ dotyczący pobierania innych niż marża handlowa opłat za przyjęcie towaru do sprzedaży. Opłaty za przyjęcie do sprzedaży, o których mowa w omawianym przepisie, występują zasadniczo w postaci trzech rodzajów płatności⁵. Pierwsza kategoria obejmuje szeroko rozumiane opłaty z tytułu możliwości nawiązania współpracy handlowej z przedsiębiorcą, w tym za umieszczenie swojego towaru w sklepach przedsiębiorcy lub za jego wyeksponowanie, nazywane „opłatami za umieszczenie na liście”, „opłatami za wprowadzenie do sprzedaży” itp. Są to zatem opłaty dostępowe „za wejście”, tj. samą możliwość wprowadzenia towaru na rynek za pośrednictwem danego odsprzedawcy. Druga kategoria płatności dotyczy opłat z tytułu różnorodnych usług, które mają być świadczone przez sprzedawcę na rzecz dostawcy, w tym usług „logistycznych”, „promocyjnych”, w szczególności w zakresie partycypacji w kosztach wydawania materiałów reklamowych. Opłaty te są często pobierane jako część obrotu (określony procent od obrotów w relacji dostawca – sprzedawca). Wreszcie trzecia kategoria płatności to rabaty (premie, bonusy, upusty itd.), stanowiące procent od zrealizowanego przez sprzedawcę obrotu z danym dostawcą. Często rabaty te rozliczane są po jakimś okresie współpracy, dlatego określa się jako retroaktywne lub wsteczne (Mioduszewski i Sroczyński, 2016).

Orzecznictwo powstałe na tle świadczenia różnego rodzaju usług dodatkowych nie jest jednak jednolite. Istnieją rozbieżności co do kwalifikowania poszczególnych typów opłat jako niezgodnych z ustawą – dokonując oceny danej praktyki konieczne jest więc uwzględnienie okoliczności danego przypadku. W tej sytuacji konieczne jest przedstawienie przez Prezesa UOKiK jasnej interpretacji poszczególnych zapisów ustawy o przewadze kontraktowej z uwzględnieniem specyfiki branży i efektów ekonomicznych oceny.

Istotnym elementem warsztatów było również omówienie stanowiska Komisji Europejskiej i praktyki innych państw europejskich w zakresie zwalczania nieuczciwych praktyk rynkowych w łańcuchu dostaw produktów rolno-spożywczych. Na uwagę zasługuje zwłaszcza doświadczenie brytyjskiego urzędu arbitra ds. kodeksu postępowania w zakresie artykułów spożywczych, który wg rezolucji Parlamentu Europejskiego⁶ mógłby służyć za ewentualny wzór do naśladowania na szczeblu UE. W szczególności interesujące jest dochodzenie w sprawie jednego z przedsiębiorców prowadzących sieć sklepów wielkopowierzchniowych prowadzone przez brytyjski urząd arbitra ds.

⁴ Ustawa z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. 2003 Nr 153, poz. 1503 ze zm.).

⁵ Zob. nieco inną klasyfikację w: Skoczny i Bernatt, 2016.

⁶ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 7 czerwca 2016 r. w sprawie nieuczciwych praktyk handlowych w łańcuchu dostaw żywności (2015/2065(INI)).

kodeksu postępowania w zakresie artykułów spożywczych z dnia 26 stycznia 2016 r. W ustaleniach przedstawiono pięć zaleceń, w których zobowiązano przedsiębiorcę do: 1) płacenia należności dostawcom zgodnie z ustalonymi warunkami płatności; 2) niedokonywanie jednostronnych potrąceń; 3) niezwłoczne ustalanie błędów wprowadzanych danych wskazanych przez dostawców; 4) zapewnienie transparentność i jasność w kontaktach z dostawcami; 5) zapoznanie zespołów finansowych i kupców z wnioskami z przeprowadzonego dochodzenia.

Przedsiębiorca zaakceptował i wdrożył wszystkie zalecenia, w tym do przedstawienia planu wdrożenia w ciągu czterech tygodni od opublikowania tych zaleceń oraz do przedkładania regularnych sprawozdań z procesu wdrażania do brytyjskiego urzędu arbitra ds. kodeksu postępowania w zakresie artykułów spożywczych. Przykład ten dobitnie świadczy o potrzebie wprowadzenia nowych przepisów, a zarazem pokazuje pewien kierunek ingerencji organów administracji państwowej w relacje B2B.

V. Podsumowanie

Można stwierdzić, że pomimo bardzo krótkiego okresu obowiązywania ustawy o przewadze kontraktowej doszło do szeregu działań związanych z realizacją jej przepisów. Po upływie trzech miesięcy od wejścia w życie ustawy prowadzonych jest osiem postępowań wyjaśniających. W tym okresie – poświęconym przede wszystkim rozpropagowaniu samego faktu obowiązywania ustawy – umożliwiono przedsiębiorcom dostosowanie się do nowej regulacji. Z doświadczenia wynika, że samo wszczęcie postępowania czy przeprowadzenie kontroli w danej branży, np. wśród producentów mleka czy przetwórców jabłek, powoduje dostosowywanie się przedsiębiorców do obowiązujących reguł. Ponadto stały monitoring procesów legislacyjnych na poziomie europejskim powinien pozwolić na usprawnienie procesu implementacji mających pojawić się wspólnotowych przepisów do polskiej rzeczywistości prawnej.

Niewątpliwie tematyka ta wymaga dalszego rozwoju, do czego w szczególności przyczyni się działalność orzecznicza organu. Niemniej jednak, dla zachowania odpowiedniego poziomu kultury prawnej niezbędny jest aktywne zainteresowanie środowiska naukowego tym istotnym z punktu widzenia gospodarczego państwa zagadnieniem.

Bibliografia

- Jurkowska-Gomułka, A. (2017). Prezes UOKiK jako organ właściwy w sprawach praktyk nieuczciwego wykorzystania przewagi kontraktowej – uwagi krytyczne. *internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny*, 1(6).
- Mioduszeowski, M. i Sroczyński, J. (2016). W: M. Sieradzka, M. Zdyb (red.), *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz*. Warszawa: Wolters Kluwer
- Skoczny, T. i Bernatt, M. (2016). W: J. Szwaja (red.), *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz*, System Informacji Prawnej Legalis.